

33. Att värnepligtige läkare, prester, skrivvare, handtverkare o. s. v. i sådan egenskap tjänstgöra efter behof.

Jag anhåller om remiss till särskildt Utskott, och att de punkter, som till äfventyrs ej kunna af sådant ensamt behandlas, utbrytas och hänskjutas till sammansatt Utskott eller till annat vederbörligt.

Stockholm den 16 Januari 1871.

A. Törnfeldt.

N:o 23.

Af Herr **B. Bengtsson**: *Med förslag till åtskilliga ändringar i Kongl. Förordningen om hushållningen med de allmänna skogarne i riket af den 29 Juni 1866.*

Enligt Kongl. Förordningen den 29 Juni 1866, angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket, Kap. 5 § 22, skall ordnad hushållning införas å samtliga civil-, militie- och ecklesiastikstaterna anslagna boställsskogar. Enligt 23 § skall boställsskog, som i betydligare mån öfverstiger boställes behof af skogsfång, ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, såsom om kronoparker är stadgadt; men eljest åligger det boställsinnehafvare att bevaka och sköta skogen med iakttagande af den hushållningsplan, Skogsstyrelsen fastställt. Enligt 24 § kan boställsinnehafvare, om skogen står under hans egen vård, erhålla viss andel i afkastningen, hvilken andel efter den större eller mindre kostnad, som är med skogens skötsel förenad, må kunna bestämmas ända till halfva behållna afkastningen utöfver husbehofvet. Den behållna afkastningen af boställets skog, som ej tillfaller boställsinnehafvaren, disponeras vid militie-boställen af vederbörande boställdirektion, användes vid de ecklesiastiska boställena, i öfverensstämmelse med Kongl. Förordningen den 11 Juli 1862, till bidrag vid reglerande af

presterskapets inkomster och ingår för landshöfdingeboställen till Landshöfdingelöneregleringsfonden, men tillfaller i öfriga fall Skogsplanteringskassan. Enligt 26 § må socknemän, när de skola kyrka eller prestgård bygga eller bättra, från prestbolets eller annan dertill hörande hemmansskog njuta nödigt timmer och virke, såvidt utsyning kan, efter antagen hushållningsplan, ega rum utan inskränkning i den rätt till afkastningen, som blifvit boställsinnehafvaren tillerkänd.

Enligt 39 § skall innehafvare af boställe, som vill å dertill hörande skogsmark verkställa nyodling, anlägga torp eller upprödjade beteshage, göra ansökan hos Konungens Befallningshafvande, som, efter vederbörande skogstjenstemans hörande, deröfver meddelar utslag, och skall detta, i händelse af bifall, underställas Kammar-kollegium eller annan motsvarande myndighet, hvarunder hemmanet eller lägenheten lyder. Om hushållningsplanen kunde rubbas, så skall Skogsstyrelsen höras.

Uti N:o 15 af Svensk Författningssamling 1868 står att läsa: "Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegii och Statskontors Cirkulär till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Konsistorierna, angående uppbörd och förvaltning af medel, som under pågående lönereglering för presterskapet i riket blifvit eller blifva från vissa presterliga beställningar afskiljda, men icke till Statsverket indragna."

Uti detta cirkulär omförmäles att Kongl. Maj:t den 14 Februari 1868 förordnat, att de inkomster af ecklesiastika boställens skogar, som, i enlighet med stadgandet i 24 § i Kongl. Förordningen den 29 Juni 1866, angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket, eller till följd af särskilda nådiga beslut, böra användas till bidrag vid reglerandet af presterskapets aflöning, skola samlas uti en fond, under namn af "*presterskapets löneregleringsfond*", som af Kongl. Statskontoret skall förvaltas, medlen göras räntebärande, bokföras särskildt för hvarje län, utan att sammanblandas med statsmedel, och skall Kongl. Maj:t framdeles yttra sig om sättet för dessa medels användande.

Att de allmänna skogarne komma under en ordnad hushållning, och att de komma under Skogsstatens omedelbara vård — derom är alls intet att säga. Tvärtom är det mycket godt, att denna betydliga rikedom i skog, som hittills fått växa, falla och ruttna, kommer till nytta; men emot denna lag är att erinra, att den saknar hvad som erfordras till dess praktiska tillämpning, i sammanhang med landets båda största hufvudnäringar: jordbruket och boskapsskötseln. En lag, som griper så djupt in i hela landets äldre förhållanden, måste, i ett sådant land som vårt, lämpa sig efter de mycket olika lokalförhållandena. Uti de egentliga sädesframbringande provinserna, der jordbruket är hufvudsak, och der det inkräktat på skogens bekostnad allt för mycket, anser jag det vara lämpligt, att jordbruket får maka åt sig, och lemna skogs-skötseln mera utrymme. Men uti de delar af landet, der skogen ännu är för-

herskande, dit öfverbefolkningen från slättlandet tränger sig långsamt upp mot vest-nordvest, och hvarest befolkningen för sin tillvaro måste hafva mera utrymme, der blifver det oundgängligt att odlingen lemnas fri framgång. Skogshushållningen blifver dock alltid i dessa landsdelar den, som får ojemförligt största landvidden, emedan det finnes öfvervägande mycken mark, som alls icke egnar sig till odling. Man har företrädesvis anslagit statsmedel till uttappning af mossar och myrar, för att mildra klimatet och främja jordbruk och boskapskötsel, men detta har den nyblifna skogslagstiftningen som princip förbisett. De stora boställsskogarne skola ställas under Skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, d. v. s. sannolikt, med få undantag, alla boställsskogar i Werm-land, Dalarne och hela Norrland. Boställsinnehafvare kan icke få det ringaste hjälp af skogen vid boställets odling och bestridande af dess egna utgifter. Sådant kan rimma sig der, hvarest nästan hela bostället är åker och äng redan förut, der skogen är mindre, och boställsinnehafvaren får något med af afkastningen, för det att han med eget folk sköter skogen bredvid jordbruket. Men i ofvannämnda delar af landet är väl ojemförligt största delen af boställena bestående endast af 20—30 tunnland åker, då deremot skogen kan vara 5 à 10,000 tunnland, eller ännu mycket mera. Så är åtminstone förhållandet i den ort, som jag representerar, och att landet norr om är lika torde vara afgjordt. I förfluten tid har man betraktat boställsinnehafvare, och i lagen kallat honom "bonde" i den mening att han sjelf med egen hand brukade jorden. Det vore mycket godt, om den närvarande tiden ännu hade den gamla tidens enkla seder och anspråkslösa lefnadssätt kvar; men då detta icke är fallet, och boställsinnehafvaren således oundvikligen har ett familjehushåll och ett arbetshushåll under samma tak, så är det endast af ett stort boställe, som han får någon löneinkomst, genom behållning af brukningen. Då härtill kommer att ett mindre boställe i skogsorterna erfordrar lika mycken arbetsstyrka, som ett flerdubbelt större i slättlandet och arbetslönen är högre, så är detta också ett ogynnsamt förhållande. Då dessutom dessa boställen nästan årligen äro utsatta för, att genom frost förlora större eller mindre del af grödan, hvilken icke sällan förloras heit och hållet, så är det gifvet att jordbruket icke kan gifva boställsinnehafvaren någon inkomst. Detta är så mycket vissare, som äfven den egentliga bonden, som bortsålt all sin skog, icke längre kan hålla sig uppe, utan sjunker ner i fattigdom och ständig strid emot nöden. Icke heller kan boskapskötseln fylla hvad jordbruket icke frambringa eller förlora. Boskapsfodret måste samlas vida omkring i de vidsträckta skogarne, hvartill åtgår så mycket arbete, att fodret knappast ersätter arbetslönen; och fodret är ändå af en mager beskaffenhet — till det mesta myrhö. Det bättre hö, som finnes, åtgår helt och hållet till hästarne och spillningen deraf stadnar i skogarne under vinterkörslorna. Om sommaren måste hvarenda kreaturs-

egare hålla ett, ofta två vallhjon, hvilkas underhåll afgår från inkomsten af boskapsskötsel! Af alla dessa omständigheter framstår klart, att, då man tager skogen ifrån boställsinnehafvare, så att han får alls intet af den årliga afkastningen, så blifva skogsarternas boställen af ganska ringa, om ens något, värde eller afkastning, vidare än som husrum. Men äfven andra ogynsamma omständigheter finnas. Då kyrkor, skolhus, läkareboställen m. m. skola byggas, vägar anläggas eller omläggas, så skulle boställena icke sjelfva komma att tillsläppa sådant, utan boställsinnehafvaren skall taga det af sina egna medel. Sedan detta är gjordt, blifver det en annan boställsinnehafvare, som får hela vinsten af hvad en föregående alldeles förlorat. Äfven om sådana kostnader, efter gällande lag, fördelas på tjugo år, så är det dock lätt uträknadt, att första betalaren genom mistande räntor på kapitalet förlorat det hela. Det är icke ens rättvist att tjugo år skola betala hvad hundrade år komma att draga nytta af. Den som råkar vara innehafvare, då sådana utgifter förekomma eller under de tjugo följande åren, får betala allt, får icke ärfva en hårsman af bostället, och de följande innehafvarne drabbas af intet. Detta förhållande emot boställsinnehafvaren gagnar hvarken Staten eller Kyrkan. Gifver bostället en större lön till den civile eller militäre embetsmannen, så kan hans kontanta lön af Staten minskas. Gifver det större inkomst till presterna, så kan åhörarnes lönebidrag i samma mån minskas, hvaruti jag finner en fördel för hela folket. Skogsafkastningens insamlande hos boställsdirektionen, skogsplanteringskassan, eller presterskapets lönerogleringsfond kommer mycket säkert icke att åstadkomma någon minskning i folkets skatter. I fråga om odlingar på boställen bör observeras, att i skogsarter äro odlingar mestadels så dyra, att boställsinnehafvare ej kunna dem på egen bekostnad verkställa; att ersättning af efterträdare lemnas är också olämpligt, emedan en eller annan flitig man derigenom får uppoffra hvad efterkommande sedan komma att gagna för intet. Om frihetsår beviljas för odlingar, så komma boställsinnehafvare att ligga hvarandra i vägen och till förfång. Allt sådant är onödigt och onyttigt, då boställe har skog och kan uppodla sig sjelft.

Enligt gammal ännu gällande lag skall prest, som vill anlägga torp, göra det med församlingens vetskap, ransakan och tingsrättens laga tillstånd, samt landshöfdingens och Kammar-kollegii godkännande. Vill prest i Carlstads stift odla, så skall odlingen endast synas af socknemän, som yttra sig om saken, men så snart skogshushållningsplan blifvit i fråga, kommer han och hans underhafvandes väl ensamt att bero af en oerfaren revierförvaltare, som alldeles godtyckligt kan behandla honom.

Enligt 22 § i skogslagen skall skogshushållningsplan uppgöras af skogstjensteman. Dervid skall afseende fästas derpå, att boställsinnehafvarens årliga be-

hof af skogsfång och bete, så vidt möjligt är, tillfredsställes, äfven om skogens uppbringande till dess största möjliga afkastning skulle derigenom fördröjas. Hushållningsplanen skall enligt 38 § delgifvas dem, hvilkas rätt är i fråga, hvarmed sannolikt menas boställsinnehafvare, kanske vid ecklesiastiska boställen församlingen också. Inom 30 dagar efter delfäendet skola dessa ingifva sina anmärkningar till förrättningsmannen, som jemte eget utlåtande insänder dem till Skogsstyrelsen, som sedan skall stadfästa hushållningsplanen. De, hvilkas enskilda rätt är i fråga, blifva således inklämda af en skogstjensteman, som väl har theoretisk kunskap i skogshushållning, men saknar alldeles erfarenhet att bedöma den jordbrukande och boskapsskötande boställsinnehafvarens och hans talrika underhafvandes behof af bete och odlingsmark. Hushållningsplanen, afseende endast skogsvinst, lemnar jordbruk och boskapsskötsel åsido, såvida det icke genom en lyckträff inträffar, att en ort fått en revierförvaltare, som eger kännedom och billighet i dessa delar. Nu kommer således en skogshushållningsplan och säger t. ex.: "kreaturen få beta på hela skogen, men icke släppas ut före midsommar." Fullständig skogskultur och hjulpkulturer skola utföras öfver hela skogen. Uti landets nordliga och vestliga delar är det fattigt på boskapsfoder, vintern är ganska lång, om våren är vanligen stor boskapsvält, så att man nödgas släppa kreaturen genast marken blir barfläckig, då de begärligt tillgripa ljung och bärris. Men nu skola de stå inne till midsommar, hvaraf följderna blir att den fattige torparen med en ko icke mera kan föda henne från början eller medio af Oktober till den 24 Juni året derpå eller inalles 8—9 månader, utan måste upphöra hafva ko; den, som hade två, måste sätta ned till en o. s. v. för alla.

Den betesmark, som förut fanns, skall undergå skogskultur, d. v. s. igensås — kreaturen få då icke beta derstädes — det ena stycket efter det andra frånges dem, till dess de trängas ut i de magra slottermyrarna, hvilka äro skogsboens ängar, hvilkas skörd han också förlorar. Nu heter det väl i 39 § att odlingsmark, torp och beteslage sedan kan fås genom Konungens Befallningshafvandes bifall, sedan skogstjenstemannen blifvit hörd, och endast om ansökningen *bifalles*, skall bifallet underställas Kammar-kollegium eller annan myndighet, hvarunder hemmanet lyder. Häraf framstår klart lagens tysta mening, att *afslag* företrädesvis bör gifvas. Boställsdirektion eller Konsistorium, som väl borde yttra sig i första hand, skall höras aldrasist. Men man kan taga för alldeles gifvet, att då all skogsafkastningen skall gå ifrån boställsinnehafvaren och, som det tyckes afses, i sinom tid tillfaller Kronan, så skola bifall till torpanläggning, odling och bete blifva mycket svåra att erhålla, då ingen enda person som kan taga jordbrukets, boskapsskötselns och boställsinnehafvarens rätt i betraktande på sjelfva *stället*, utan allt skall afgöras endast med skrifter, och af andra myndigheter än de, som stå boställsinnehafvaren

närmast. Då man ju har för afsigt att också stifta lag för den enskilde skogsegaren, så torde det vara lämpligast att ändra boställsskogshushållningen så, att jordbruk och boskapsskötsel, långt ifrån att hindras, tvärtom understödes af skogshushållningen — d. v. s. att åtminstone en del af den årliga afkastningen direkte användes till jordbrukets utvidgande och förbättrande, hvarigenom undervisning och exempel gifvas åt hela folket.

Uti nådigt Bref till Kammar-kollegium af den 14 Februari 1868 har Kongl. Maj:t förordnat, att afkastningen af de ecklesiastika boställsskogarne skall länsvis samlas uti en fond under namn af "*presterskapets löneregleringsfond*". Men då presterna hittills varit lönta utan skogsafkastnings anlåtande och den nu pågående löneregleringen sker sålunda, att församlingarne fortfarande få löna presterna utan biträde af skogarne, om icke i något enstaka förut ifrågasatt fall, så kan man med temmelig visshet förutse, att det med dessa skogsmedel kommer att gå så, som landshöfdingen i Wermland uti ett den 6 Juni 1866 afgifvet yttrande till Kongl. Maj:t angående användande af ecklesiastik boställsskog yrkat, att "öfverskotten af boställsskog utöfver innehafvarens husbehof böra vara att anse såsom en Statens tillhörighet, hvilken både kan och bör för dess ändamål användas". Men att lägga de ecklesiastika boställsskogarne under Staten vore väl en våldsamt kränkning af en gifven eganderätt emot församlingarne. Uti samma utlåtande har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Wermland derjemte hänvisat till presterskapets privilegier af 1723. Uti denna mening instämmer jag så mycket heldre, som dessa privilegier blifvit ånyo stadfästade vid införande af nya Riksdags-ordningen 1866, — äro i egenskap af grundlag skyddade genom 114 § Regeringsformen — och innehålla ett osvikligt skydd för hvarje församlings rätt att ensam till sina presters aflöning få behålla sina boställen med alla deras tillhörigheter. Då ett boställes skog väl måtte vara boställets tillhörighet, så må ingen annan än den församling, som eger bostället, behålla skogen. Boställen hafva ursprungligen icke förvärfvats gemensamt af hela länet, ej heller lärer det finnas ett enda köpe- eller donationsbref, som gifvit boställe åt ett län, utan åt en särskild församling. Således kunna boställsskogarne icke heller få göras till en gemensam länsegendom.

Det har varit tal om, att man skulle göra boställsinnehafvare intresserade för skogshushållningen genom att gifva dem andel i den årliga skogsvinsten, men de medel, som man valt, lära sannolikt komma att verka motsatsen eller att boställsinnehafvare alldeles mista lusten för både skogshushållningen och boställsskötseln.

Det har också varit någon gång yttradt, att det vore önskligt om boställen kunde idka ett rationellt landbruk till exempel för befolkningen i hela landet.

landet. Detta lyckliga förhållande anser jag kunna med lätthet komma till stånd just genom boställsskogarnes användande. Under förfluten tid har det, åtminstone i Wernland, varit medgifvet att, med Landshöfdingens och Konsistorii bifall, få skogsutsyningar emot åliggande att använda dem till boställsförbättringar, och hafva sådana utsyningar kommit dels församlingen, dels boställsinnehafvaren till godo. Jag anser att den framtida årliga skogsafkastningen af alla boställen i hela riket bör på sådant sätt användas. Civila, militära och ecklesiastika embetsmän böra icke allenast tillåtas, utan *åläggas* att med penningar af skogsafkastningarne införa ett rationelt jordbruk på alla boställen i hela landet, hvarigenom jordbruket skall, till hela landets fromma, komma till en icke ännu anad höjd, arbete och bröd beredas åt hela folket, lättja och tiggeri kunna hämmas. Att krigsbefälet i fredlig tid blifver jordbrukande patrioter anser jag vara en god fosterländsk tanke. Man skulle också kunna göra en särdeles stor vinst för folkbildningen. Då nemligen all ungdom i skogsorterna måste såsom vallhjon tillbringa sin bästa undervisningstid i skogen med djuren, så kunde den, genom införande af ett ordnad betesbruk, i stället obehindradt få bevista folkskolan och tidigt invänjas till hemsysslors verkställande. I stället att gå trasig, smutsig och folkskygg i skogen, kunde ynglingen och flickan blifva bildad och duglig. På denna väg skall också den hittills ofta ventilerade, men ännu olösta frågan om länsagronomen lätt ordna sig.

Om än detta kunde synas gynna boställsinnehafvaren ganska mycket, så vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att ju högre afkastning boställena komma att gifva, desto lättare skulle embetslöner kunna minskas, statskassans utgifter lättas och folkets aflöning till sina prester också i sinom tid ned sättas o. s. v.

Det blefve icke enskilda personer, utan hela folket, som på flera sätt skördade en betydlig vinst. Skogshushållningen skulle vinna hela folket för sig och bedrifvas med lust och ifver, då man såge huru de tre stora hufvudnäringarne jordbruk, boskapsskötsel och skogsbruk understödde och stärkte hvarandra.

I afseende på de ecklesiastika boställena väntar jag mig den invändningen, att man icke bör ålägga presterna sådana världsliga bestyr. Härpå svarar jag, att presterna i alla fall hafva att sköta sina boställen och att det icke fordrar mera tid att sköta dem väl och regelmessigt än att sköta dem sämre. Under närvarande förhållanden erfordras till en laglig boställsskötsel intet mera än att icke föra foder eller gödsel ifrån stället — i öfrigt kan man lagligen försvara hvilken skötsel som helst, äfven den aldrasämsta. Uti vidsträckta delar af landet saknas helt och hållet så pass studerade män, att de

kunna sköta ett jordbruk så, att det uppdrifves till högsta afkastning. Men öfver allt finnas prester, som äro studerade i naturvetenskaperna m. m. För dem är det lätt att förstå huru jorden bäst bör skötas, och rättarebiträden från landtbruksskolorna böra temmeligen allmänt vara anställda eller kunna anställas vid alla större boställen.

Enligt alla äldre och nyare lagar har boställsinnehafvaren företrädesvis rätt till skogsfång; enligt 1723 års lag har presten ensam rätt till boställe och alla dess tillhörigheter. Då presterna nu få anständig bergning efter tidens kraf, då det blifver tillfälle, att med skogsafkastningen småningom göra boställena bättre, så anser jag mig kunna våga framkomma med en ny mening, att nemligen församlingen till ecklesiastika behof må få hälften af årliga afkastningen till lättnad och minskning af sina utgifter.

I anledning af hvad jag haft äran anföra får jag alltså föreslå följande förändringar uti nådiga förordningen om skogarne i riket af den 29 Juni 1866.

Kap. V.

Om Boställsskogar.

Uti § 22 föreslås följande slut tillägg:

Förättningsmannen skall för detta ändamål anmäla förrättningen, angående civila boställen hos landshöfdingeembetet, angående militäre hos boställsdirektion, och angående ecklesiastike hos konstistorium, hvilka ega att utse ett till förrättningstället närboende i jordbruk och boskapsskötsel kunnigt ombud att före förrättningens början med förättningsmannen sammanträda på stället, i ändamål att bestämma den mark, som skall till husbehofs skogsfång, bete och nyodling för boställets behof undantagas, huru betesmarken bör odlas och skötas, för att gifva varaktigt och tillräckligt, helst inhägnadt bete. Boställsinnehafvaren bör ock om förrättningen underrättas och hans yttranden tagas till protokollet, hvarförutan boställsagronomen, om olika meningar skulle uppstå, bör tillkallas, för att sitt yttrande afgifva. Skulle frågan ändock icke kunna afgöras, så hänskjutes den till den lokalmyndighet, hvarunder bostället lyder, och har förrättningsmannen att ställa sig dess beslut till efterrättelse.

§ 24.

Uti 1:sta mom. uteslutes den sista afdelningen från och med orden: — kunna, om skogen står — — — och i stället insättes:

Erhålla halfva behållna afkastningen. Af detta belopp bildas en be-

ställskassa, som sålunda skall användas, att dervid bestrides i första rummet andel i agronomens lön, boställets andel i allmänna byggnader, upparbetande eller anläggande af allmänna vägar m. m., som kan boställe i liknande fall åligger eller åläggas. Det öfriga användes till föreskrifna nyodlingar, dambyggnader, vattenaftappning, afluckring, täckdikning m. m., som till jordbrukets rationela brukande, men icke till den årliga brukningen hörer enligt de bestämmelser, som ske vid af- och tillträdesösyner samt ekonomiska besigtningar. Kassan förvaltas af boställsinnehafvaren, som är pliktig att för hvarje kalenderår afsluta räkning, som angående ecklesiastika boställen revideras af församlingens kyrkliga revisorer, granskas af kyrkostämma och insändes derefter till vederbörande domkapitel på samma gång som kyrkoräkningen, för militie boställen till boställsdirektionen, samt för civile m. fl. till landshöfdingeembetet.

2 mom. erhåller följande lydelse:

Af boställsskogs afkastning gäldas i första rummet kostnaden för dess skötsel, hvartill hörer betesmarkens underhåll och häfd samt lönen till boställsagronomen, men förskjuten odlingskostnad endast i den mån boställsinnehafvaren ändock kan bekomma sitt fulla husbehof.

3 mom. erhåller följande sluttillägg: Af församlings andel i ecklesiastik boställsskogs afkastning bildas en särskild boställskassa, som församlingen själf disponerar till ecklesiastikväsendets förbättring och presterskapets aflöning.

Den förvaltas af kyrkorådet i den socken der boställe är beläget, revideras af ecklesiastike revisorer för hvarje år, granskas vid kyrkostämma, och insändes derefter till konsistorium, som tillser att båda boställskassorna hvar för sitt ändamål och icke annorlunda användas. De reglementariska föreskrifter, som erfordras, bestämmas genom öfverläggning emellan konsistorium och församlingen angående den senares kassa, emellan konsistorium, boställsinnehafvaren och länsagronomen, angående presterskapets boställskassa; emellan boställsdirektionen, länsagronomen och boställsinnehafvaren angående militie-, samt emellan landshöfdingeembetet, boställsagronomen och vederbörande innehafvare angående alla andra boställen.

Tillägges ett

4:de mom. Hvarje läns hushållningssällskap uppgör tillsammans med alla boställsinnehafvare inom länet ett reglemente för en eller flera resande boställsagronomer samt bestämmer deras lön, som utgår med så stor procent af alla länsboställens hela årliga skogsafkastning, som erfordras till lönebeloppets fyllande. Agronomerna tillsättas af hushållningssällskapen, och äro pliktiga att för hvarje år inför sällskapen redogöra för sin verksamhet, och lemna uppgifter om jordbrukets och boskapsskötselns tillstånd å hvarje boställe och trakten deromkring.

Till agronomens åligganden hör, att vid ankomsten till hvarje boställe,

sammankalla ortens befolkning till erhållande af undervisning i jordbruk och boskapsskötsel.

§ 39.

I stället för ordet "Vår Befallningshafvande" på tredje raden insättes — "den lokalmyndighet, hvarunder hemmanet lyder." Efter ordet "skogstjenstemans" på fjerde raden insätts orden: Agronomens och, i fråga om ecklesiastikt boställe, församlingens.

§ 40.

Angående denna paragrafs straffbestämmelse, väcker det uppmärksamhet, att boställsinnehafvare skulle ställas till boställsskog i aldeles samma ställning som en helt och hållet främmande person. Således kunde det inträffa, att boställsinnehafvare, som utom husbehofs rätt toge virke till ett yxeskaft, ris till en qvast o. s. v., då det saknades å husbehofsområdet, och han likväl hade laga rätt att få det, droges för domstol som en brottsling. Det låter tänka sig, att skogstjensteman vore senfärdig att verkställa utsyning, eller hade för lång väg till utsyningsstället, eller att boställsinnehafvaren vid sista utsyning hade glömt begära qvastris, yxeskaft m. m. eller till och med att en revierförvaltare vore så kitslig; att han ständigt trakasserade boställsinnehafvaren. Jag föreslår därför att denna § må få följande tillägg:

Om tillgreppet varit hus- eller timmerstock. I annat fall ersättes skadan efter värdering, i den händelse att sådant, som hörer till husbehof, blivit taget.

Stockholm den 25 Januari 1871.

B. Bengtsson,
från Wermland.